

nje pri kozah in ovcah, a kaj je postalo iz njega, ker je svoj talent kultiviral in spopolnil na najvišjih umetniških šolah.

Toda talentov ne srečujemo pri vsakem koraku. Da se javljajo, je treba imeti cele generacije strokovno izobraženih pedagogov. Šele v gotovem številu pedagogov bi se našli talenti, ki bi z ene strani dvignili pedagoško vedo, a z druge strani bi ustvarili in vodili praktične pedagoške pokrete, praktično pedagoško življenje.

PRI NAS SE REŠAVAJO VZGOJNI PROBLEMI NESTROKOVNO IN NEZNANSTVENO.

Radi tega, ker je ostala pri nas pedagoška veda nerazvita, ker nismo imeli niti zadostnega števila pedagoških strokovnjakov, niti med njimi močnih osebnosti, zato se je moglo dogoditi, da so pri nas strokovna pedagoška vprašanja več ali manj nestrokovno in neznanstveno rešavana.

Danes je povsod, in tudi pri nas, splošno veljavno načelo, da naj rešujejo strokovna vprašanja strokovnjaki. Nihče ne oporeka načelu, da naj rešujejo tehnične probleme tehniki, finančne finančniki, pravne pravniki, medicinske zdravniki itd. Mi laiki, ki stojimo ob strani, se moramo za vsa ta vprašanja zanimati, ker nas tangirajo, a voditi in reševati, pravilno reševati jih morejo edino, ali prvenstveno, le strokovnjaki.

Danes je izven vsakega spora, da se boleznijo človeškega organizma ne morejo zdraviti z vražami in slinčnimi načini. Danes se noben kulturen človek ne naslanja na nepreizkušene mistifikacije in narodne vraže, nego vsakdo zahteva zdravnika z najvišjimi medicinskimi sposobnostmi, zbira one s specialnimi sposobnostmi za specialne bolezni.

Pri drugih strokah je ravno tako, le pri pedagogiki ne. Pri nas se je mnogo rotilo in čaralo, da bi se našlo zdravilo tej ali oni nezgodi vzgoje; pri nas je bilo mnogo vraz, zdravnikov in ranocelnikov, ki so za vsako bol pri vzgoji imeli in nudili kako posebno zdravilno travico.

Pri nas nismo imeli znanstvenega »sighta« za šolstvo, pouk in vzgojo. Pri nas se je, seveda z izjemami, v teoriji paberkovalo a v praksi poizkušalo in tipalo po mraku. Radi tega je tako zelo zaostalo spopolnjevanje osebnosti, dasiravno se je tudi v tem nekoliko napredovalo, medtem, ko smo na vseh drugih straneh napredovali hitreje in boljše.

ORGANIZIRATI JE TREBA PEDAGOŠKO STOLICO NA UNIVERZI.

Kje naj se pedagogika boljše uveljavlja kot znanost, kje naj pride do odgovarjajoče veljavnosti in odločilnega vpliva na praktično vzgojo, ako ne na univerzi in iz univerze.

Radi tega je kot prvo potrebno: organizirati pedagoško stolico na univerzi.

Tej stolici je treba, gospodje senatorji, nuditi največjo moralno in materialno pomoč. Iz te stolice naj se vzpostavi centralna stolica na filozofski fakulteti.

Zakaj? Univerza ima v splošnem dvojno nalogo. Z ene strani samostojno obdeluje in pospešuje znanost, a z druge strani pripravljajo praktične delavce za razne poklice: inženjerje, zdravnike, veterinarje, sodnike, advokate, administrativne uradnike itd.

Filozofska fakulteta ima s svojimi bogato diferencialnimi skupami in odseki ravno tako dvojno nalogo. Vršiti mora to, kar Angleži imenujejo »research«, samostojna znanstvena raziskovanja za obogatitev znanosti, a z druge strani, da izobražuje praktične šolske delavce profesorje raznih srednjih šol.

Ker postanejo vsi dijaki, ki dovršijo filozofsko fakulteto, srednješolski profesorji, z izjemo malega procenta, postanejo vsi praktični pedagoški delavci. Vsled tega ni zadosti, da se oni spopolnijo na univerzi v spoznavanju posameznih ved: matematike, fizike, zoologije, botanike itd., nego je potrebno, da se oni tudi poglobijo v spoznavanje pedagoške vede. Ako bi po dokončani univerzi ne postali srednješolski profesorji, nego bi v življenju nadaljevali s samostojnim znanstvenim raz-

iskovanjem, da bi na ta način spopolnjevali znanost, bi jim študij pedagogike ne bil potreben. Toda oni postanejo, kot sem rekel, skoraj vsi profesorji, ki bodo predavali matematiko, predavali kemijo, predavali botaniko in tako dalje. Ravno radi tega je treba resno preštudirati vedo, katere namen je raziskovati in predavati način, metodo podavanja raznih učnih predmetov v šolah, ki so nižje kot univerze.

Lahko je kdo doktor matematike, lahko je renomiran fizik, slavnj geograf, profesor zoologije na univerzi, pa je kljub temu lahko zelo slab učitelj teh predmetov v prvem razredu gimnazije! Kajti, eno je znati predmet, a povsem nekaj drugega je znati predavati mladim glavam, ki s svojimi prestrašenimi očmi gledajo na naš na kateder iz malih lesenih klopi. In spretnost podajanja je delo, s katerim se bavi pedagogika. Ampak to je tudi delo, s katerim se naši dijaki ne bavijo. Radi tega začnejo brez vsake pedagoške priprave, pedagoško delo, ter kot profesorji večkrat pretvorijo učilnico v mučilnico za otroke in zase. (To, kar pridobijo oni na univerzi v pedagogiki, to absolutno ne zadostuje, izvzemši dijake, ki jim je pedagogika ožja stroka.

Pedagoški stolici na univerzi je treba nuditi največjo moralno in materialno pomoč.

KAKO ORGANIZIRATI PEDAGOŠKO STOLICO.

To ni vse! Za organizacijo pedagoške stolice z vsemi njenimi pomožnimi stolicami je treba imeti predvsem vsaj dva ali tri renomirane pedagoške večjega stila.

Takih avtoritet na pedagoškem polju nimamo v naši državi. Vsi naši pedagogi, izvzemši profesorja dr. Bazala, ki je angažiran tudi v drugih filozofsko znanstvenih predmetih, so ljudje, izmed katerih bi se moglo izbrati precejšnje število asistentov in docentov, ki bi bili dobri svetovalci šefu pedagoške stolice, toda nihče med njimi, — naj mi ne zamerijo te odkritosrčnosti, — ne bi mogel voditi te stolice.

Za spopolnitev te praznine bi bila možna dva načina. Prvi bi bil težje in počasneje dosegljiv, a drugi krajsi in hitrejši.

POSLATI GOJENCE ZA ŠTUDIJ PEDAGOGIKE V INOZEMSTVO.

Prvi način bi bil: Čimprej poslati v inozemstvo večje število gojencev, ki bi študirali pedagogiko pri velikih, svetovnih pedagoških avtoritetah. Pravim večje število, ker bi bila tedaj večja verjetnost, da bi se med njimi našlo potrebno število mlajših ljudi z osebnimi talenti, ki bi, naslanjajoč se na svoj talent in oboroženi z znanjem moderne pedagogike, bili sposobni organizirati pedagoško stolico na univerzi, da pospešijo pedagoško vedo in izvršijo reformo šolske in izvenšolske vzgoje pri nas na znanstveni podlagi.

DOVESTI PEDAGOŠKE AVTORITETE IZ TUJINE.

Drugi, mnogo krajsi in hitrejši način bi bil, pripeljati iz tujine onega ali dva renomirana znanstvenika in pedagoga, kot se je to, morda iz manje stvarne potrebe, naredilo za druge stroke. (Imam tu nekatere konkretne predloge, toda sedaj ni čas za to, da jih omenjam.)

Vse to radi tega, ker se celokupna vzgoja pri nas ne more postaviti na znanstveno podlago, dokler se pri nas ne obdela predvsem znanost o vzgoji sami.

Gospodje senatorji! Kot ste videli, sem se v svojem govoru zadržal le pri generalnem in teoretičnem opazovanju pouka, šolstva in vzgoje v splošnem. Samo na koncu sem omenjal, kaj bi bilo treba ukreniti, kaj vse začeti, da bi se zgradba vzgoje že začela dvigati iz temelja in na znanstvenih principih. Konkretno probleme in eventualne konkretne sugestije sem pustil, kot sem v početku omenil, za specialno debato.

Splošne obrtne nadaljevalne šole:

Tek. št.	Kraj šole	Ustanovlj. šola leta	Število vajencev in vajenk v šolah letih:																
			1918/19	1919/20	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28	1928/29	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	
1	Bled	1903	—	45	58	68	76	72	81	74	60	63	73	73	77	76	60	79	
2	Braslovce	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	54	85	69	73	67	68	58	46	
3	Brežice	1920	—	—	47	31	—	59	104	85	73	81	86	81	69	64	59	52	
4	Celje	1882	—	155	272	288	239	278	355	413	407	417	423	412	394	357	327	317	
5	Cerknica	1903	—	—	—	—	43	45	43	35	39	39	42	27	39	32	37	23	
6	Crna pri Prevaljah	1903	—	—	—	—	—	—	—	18	23	34	29	30	19	18	17	21	
7	Crnomelj	1910	19	31	—	—	—	—	51	47	40	50	47	Pod savako banovino	49	35	27	—	
8	Dev. Mar. v Polju	1920	—	—	122	121	65	70	74	63	55	63	68	54	57	64	57	50	
9	Dolnja Lendava	1923	—	—	—	—	—	85	82	74	69	61	66	—	62	51	41	31	
10	Dolnji Logatec	1922	—	—	—	—	62	49	50	48	51	52	49	50	58	46	32	23	
11	Domžale	1921	—	—	—	102	118	75	116	111	93	99	103	108	113	112	80	53	
12	Gomilsko	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	29	33	35	22	18	16	17	16	
13	Gorenja vas	1932	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
14	Gornja Radgona	1888	—	—	—	—	—	59	52	45	49	50	45	47	53	58	43	—	
15	Guštanj	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	42	—	37	51	39	18	10	17	
16	Hrastnik	1924	—	—	—	—	—	—	66	86	78	93	89	97	75	84	70	68	
17	Jesenice	1923	—	—	—	—	—	29	29	84	40	36	161	176	148	119	106	115	
18	Kamnik	1885	27	65	93	—	119	107	123	90	94	100	103	82	83	81	82	73	
19	Kastav	1925	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	—	—	—	
20	Kočevo	1923	—	—	—	—	—	141	103	115	125	112	126	132	120	118	101	76	
21	Konjice	1920	—	—	—	69	63	75	60	62	60	68	67	60	65	59	51	33	
22	Kranj	1884	85	123	113	127	134	119	117	106	120	107	113	104	107	103	112	115	
23	Kranjska gora	1922	—	—	—	—	—	22	26	25	—	—	—	33	26	—	—	—	
24	Križe pri Trzinu	1924	—	—	—	—	—	—	65	68	57	—	—	62	65	81	48	—	
25	Kropa	1912	29	17	37	22	—	17	29	15	22	28	23	28	15	—	—	—	
26	Krško	1891	—	29	—	—	75	107	67	63	89	81	56	72	69	63	60	44	
27	Lasko	1923	—	—	—	—	—	—	56	—	58	65	61	50	61	46	32	51	51
28	Lesce	1923	—	—	—	—	—	—	26	23	—	27	31	24	30	23	21	17	17
29	Litija	1929	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	59	49	51	71	
30	Ljubljana	1856	—	—	68	89	—	100	130	128	147	172	185	105	101	136	112	87	
31	Ljubno	1931	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	
32	Ljutomer	1919	—	82	104	112	109	98	110	101	81	85	90	114	93	75	64	57	
33	Marenberg	1923	—	—	—	—	—	38	54	52	56	—	54	53	55	41	26	—	
34	Maribor	1876	—	760	892	836	757	948	936	960	913	931	939	787	729	652	641	—	
35	Mengeš	1908	—	50	62	59	—	47	56	47	50	56	58	61	58	68	63	56	
36	Metlika	1890	—	21	—	—	—	—	—	—	60	—	90	—	—	66	52	52	
37	Mokronog	1919	—	27	35	—	43	—	40	41	39	—	—	—	—	—	—	—	
38	Moste pri Ljubljani	1929	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83	50	53	46	28	
39	Murska Sobota	1921	—	—	—	84	83	66	114	126	142	149	138	126	78	90	56	66	
40	Muta-Vuzenice	1921	—	—	—	58	47	40	50	47	45	42	40	56	39	38	40	33	
41	Novo mesto	1875	—	103	128	111	—	—	151	144	149	156	175	161	148	154	130	125	
42	Oplotnica	1930	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	37	31	—	
43	Ormož	1920	—	—	64	71	74	63	55	80	53	41	38	55	46	47	32	28	
44	Poljčane	1924	—	—	—	—	—	—	33	34	10	12	—	—	—	—	—	—	
45	Prevalje	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	41	—	—	27	20	37	20	—	
46	Pluj	1877	—	162	206	189	237	188	242	220	212	181	202	203	232	190	139	156	
47	Radeče pri Zid. mostu	1907	—	—	—	—	—	—	50	60	—	—	—	—	48	51	49	—	
48	Radovljica	1910	—	60	116	80	72	55	63	—	—	38	38	28	25	31	21	31	
49	Ribnica	1893	—	—	—	36	—	—	—	—	—	—	41	57	46	—	35	—	
50	Rogaška Slatina	1928	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	45	46	36	50	33	
51	Rogatec	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	38	43	43	38	31	29	17	—	
52	Ruše	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	46	36	60	51	35	26	
53	Sevnica	1911	—	22	—	—	35	32	28	24	38	39	39	30	30	25	30	39	
54	Slovenjgradec	1919	—	46	45	52	64	38	50	41	49	40	56	84	80	53	52	45	
55	Slovenska Bistrica	1921	—	—	—	48	71	59	71	64	64	55	81	69	52	49	52	31	
56	Središče	1923	—	—	—	—	—	49	57	59	50	54	56	54	36	34	30	25	
57	Sv. Lenart v Sl. gor.	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	89	89	82	85	74	81	62	47	
58	Sv. Lovrenc na Poh.	1923	—	—	—	—	—	34	37	45	45	46	40	25	30	33	25	—	
59	Sv. Pavel pri Preb.	1927	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	22	22	13	22	17	16	
60	Škofja Loka	1889	—	—	—	—	88	85	84	64	57	76	79	70	60	57	41	—	
61	Šmarje pri Jelšah	1911	—	21	35	25	23	29	39	40	25	21	22	26	26	23	13	12	
62	Šmartno pri Litiji	1898	—	—	42	39	44	39	36	46	42	52	49	45	46	41	41	45	
63	Šmartno ob Paki	1926	—	—															